

Płonie wielka część Krakowa, a wkrótce potem Łęczycza z zamkiem

27 kwietnia, we wtorek, miasto Kraków, doznając drugiego nieszczęścia, gdy pierwsze jeszcze nie minęło, zapaliło się od gwałtownego pożaru, który wybuchł wewnątrz klasztoru dominikanów pod wezwaniem Świętej Trójcy¹⁰², gdy pewni bracia zajmowali się alchemią. Ogień, który miał bardzo blahy początek, z nagłą szybkością ogarniając dach kościoła zniszczył go i zaczął się srożyć z nie do opanowania siłą wobec najbliższych ulic. A kiedy pożar rozprzestrzenił się daleko i żadnym ludzkim sposobem nie można go było opanować, spalił klasztor i kościół świętego Franciszka, kurię biskupią oraz ulice: Grodzką, Srebrników, Szeroką, Poselską, Bracką, Gołębią, Piekarską i Żydowską. Niemal połowa miasta uległa zniszczeniu wskutek tego strasznego pożaru, który trwał aż do drugiej w nocy, gdy zaczął się przed zachodem słońca. Okropne zniszczenie, które z trudem naprawiono kosztem 200 tysięcy florenów, wraz z poprzednim pokazywało, że Bóg ciężko się zagniewał na ludzkie przestępstwa, a niektórzy byli przekonani, że spotkało ich to za niegodne skazanie na wygnanie, przepędzenie, ograbienie i pobicie biskupa i kapłana, a wielu sądziło, że to się zdarzyło z powodu niegodnego zabójstwa bez zaopatrzenia Najświętszym Sakramentem Andrzeja Tęczyńskiego i zbezczeszczenie kościoła świętego Franciszka. Pożar grodu i miasta Łęczyczy, który się zaczął w zamku, nastąpił po pożarze miasta Krakowa, 23 maja. Dwa nieszczęścia, które się wydarzyły w Krakowie w ciągu niecałego roku, wydały im się potworne: samowolne zabójstwo Andrzeja Tęczyńskiego i okropny pożar miasta. Choć niektórzy mogli go ugasić, jednak inni woleli, żeby się srożył. Gdy ogół usiłował go ugasić, jednak ziejący płomieniami żywioł odbierał wszystkim możliwość działania, tak iż jest rzeczą dość dziwną, że wielkości poprzedniego występku dorównało nieszczęście, które po nim nastąpiło.

Królowie: Polski Kazimierz i Czech Jerzy, na spotkaniu w Głogowie zawierają z sobą przymierze, a ksiązę Bawarii podburza króla Polski przeciw margrabiemu brandenburskiemu

Po zjeździe w Łęczycy król Polski Kazimierz, podążając do miasta Głogowa (już bowiem wrócili jego posłowie, uzyskawszy pełną zgodę króla Czech na kompromis w sprawach

¹⁰² Chodzi o klasztor dominikański Św. Trójcy w Krakowie. Pożar w Krakowie i jego początek w klasztorze dominikanów potwierdzają inne źródła (MPH, III, s. 122; *Rozbiór*, s. 150; *Lata wojny*, s. 156).

pruskich i rozpoznawszy uprzednio jego zamiary), 4 maja przybył z Łęczycy do Koła¹⁰³, a stąd 15 maja z licznym orszakiem do Wschowy¹⁰⁴. Towarzyszyli mu wezwani przez niego: arcybiskup gnieźnieński Jan¹⁰⁵, biskupi: wrocławski Jan i poznański Andrzej, kasztelan krakowski Jan, wojewoda poznański Łukasz oraz orszak innych dygnitarzy i rycerzy z Polski, Litwy i Prus, a pod naciskiem burgrabiego praskiego Zdenka Konopnickiego¹⁰⁶ i Wilhelma Zająca¹⁰⁷, wysłanych przez króla Czech Jerzego (który w piątek 14 maja przybył do Głogowa w asyście biskupów: wrocławskiego Jodoka¹⁰⁸ i ołomunieckiego Protazego¹⁰⁹, oraz książąt: oleśnickich, Konrada Czarnego i Białego¹¹⁰, głogowskiego Henryka¹¹¹, żagańskiego Janusza¹¹², oraz pozostałego tłumu Czechów) w celu sprowadzenia króla Kazimierza. Król Polski Kazimierz po odbyciu narady, w której debatowano nad tym, czy byłoby lepiej, żeby wcześniej zebrali się doradcy jednego i drugiego króla, czy królowie w celu pokierowania sprawami, a pominąwszy to, co go przez trzy dni zatrzymywało we Wschowie, we wtorek, 18 maja, wyjechał z

¹⁰³ Koło, m. nad Wartą w woj. kaliskim.

¹⁰⁴ Wschowa, w. woj. poznańskim na południowy zachód od Poznania.

¹⁰⁵ Jan Sprowski h. Odrowąż, syn Jana sędziego sandomierskiego, kanonik krakowski 1434, gnieźnieński 1440, poznański 1449, dziekan poznański 1449, prepozyt sandomierski 1442, notariusz i sekretarz królewski od 1423, arcybiskup gnieźnieński od 1453, zm. 14 IV 1464 (K. Górski, PSB, X, s. 479; Sułkowska-Kurasiowa, *Dokumenty*, s. 253–254).

¹⁰⁶ Zdenek z Konopište i Šternberku, najwyższy burgrabia praski 1448–1467, uznał za króla Jerzego z Podiebradów w 1458 i był mu wierny do 1462, przywódca katolików od 1467, mianowany przez Macieja Korwina w 1469 najwyższym starostą Królestwa Czeskiego, zm. 4 XII 1476 (OSN, XXIV, s. 780–781; Urbanek, III/1–4, wg indeksu).

¹⁰⁷ Wilhelm Młodszy z Rýzemberka i Rábí, syn Jana, katolik, członek Jednoty Strakonickiej od 1449, najwyższy komornik ziemski Królestwa Czeskiego 1468–1479, zm. 1479 (Urbanek, III/2–4, wg indeksu; OSN, XXI, s. 720; M. Dragoun, P. Mata, *Komorní soud za Vladislava Jagellonského (1471–1488)*, „Sborník archivních prací” 1997, 47, cz. 2., s. 285). Rýzemberk, zamek, Rábí, zamek i m. koło m. Klatovy w południowych Czechach.

¹⁰⁸ Jodok z Rožmberka, ur. ok. 1430, syn Ulryka (Oldřicha), prepozyt kapituły praskiej od 1450, wstąpił do zakonu joannitów, wielki komtur w Strakonicach, biskup wrocławski od 1456, zm. 12 XII 1467 (W. Urban, *Szkice z dziejów diecezji wrocławskiej. Biskup Jodok z Rosenbergu*, „Studia Theologica Varsoviensia” 1965, 3, z. 383–417). Rožmberk, zamek w południowych Czechach.

¹⁰⁹ Protazy (Tas) z Boskovic i z Černéj Hory, syn Beneša Černoehorskiego i Machny ze Šternberka, biskup ołomuniecki 1457–1482, zm. 24 VIII 1482 (W. Eberhard, BHRR, s. 70–71; Eubel, II, s. 206; OSN, IV, s. 425–428; Urbanek, III/3–4, wg indeksu; J. Macek, *Víra a zbožnost Jagellonského věku*, Praha 2001, s. 162–163; Wypisy archiwalne P. Stanko). Boskovice, m. na Morawach na północ od Brna.

¹¹⁰ Konrad X Biały (Młodszy), ur. ok. 1420, syn Konrada V Kąckiego księcia oleśnickiego i Małgorzaty, książę oleśnicki i sycowski, od śmierci ojca w 1439 wraz z bratem Konradem IX Czarnym władał księstwem oleśnickim, zm. 21 IX 1492 (R. Heck, PSB, XIII, s. 595; P. Rabiej, *Piastowie*, s. 703–706).

¹¹¹ Henryk IX Stary, syn Henryka VIII Młodszeo Wróbla księcia żagańsko-głogowskiego i Katarzyny córki Władysława księcia opolskiego, książę głogowski wraz z braćmi od 1412/1413, w okresie wojen husyckich na Śląsku należał do obozu antyhusyckiego, zm. 11 XI 1467 (K. Pieradzka, PSB, IX, s. 415; Jasiński, *Rodowód*, II, s. 132–133; J. Sperka, *Piastowie*, s. 649–651).

¹¹² Jan II, ur. 16 VI 1435, syn Jana I i Scholastyki, książę Przewozu 1449–1472, Żagania 1461–1468, 1472, Głogowa 1480–1488 (Jasiński, II, s. 149–150; K. Jasiński, PSB, X, s. 426; A. Waśko, *Piastowie*, s. 659–660).

Wschowie po rozdzieleniu swych wojsk na sześć oddziałów, w bardzo pięknym i potężnym rynsztunku i z przepychem, gdy przodem szło pięć oddziałów, a za nimi w szóstym szedł król Kazimierz z prałatami i panami, przyjął go król Czech Jerzy i jego biskupi, książęta i panowie, którzy wyszli mu naprzeciw jedną milę, gdy zbliżał się do Głogowa, a witali się nawzajem na koniach, został wprowadzony do zamku głogowskiego, a król Czech podejmował go gościnnie w budynku ratusza. Król Czech Jerzy był przekonany, że tak rynsztunkiem i liczbą, jak siłą wojsk przewyższy znacznie króla Polski Kazimierza, aby sława jego potęgi była bardziej znana wśród książąt niemieckich; kiedy zamierzał przybyć na zjazd w Głogowie, ze zwykłą próżnością ściągnął, skąd mógł, większe niż zwykle wojska, a Wojciech Kostka¹¹³ umacniał go w tych nadziejach. Ale zetknął się z siłą Polaków, z mnóstwem wspaniałych klejnotów, koni, złota i srebra i tak wielkim rynsztunkiem wojennym, jakiego sobie nigdy nie wyobrażał. A kiedy Zdenek Konopnicki twierdził, że przepowiadał mu mniej, niż widzi na własne oczy, zdziwiony zwrócił się do Wojciecha Kostki, który miał zwyczaj w rozmowie z nim pomniejszać siły i powodzenie króla Polski. Niemałym gniewem wybuchnął na niego za błędne informacje, widząc, że całkowicie przegrywa z więcej niż trzykrotnie liczniejszym wojskiem. „Z jakąż to uczciwością – powiada – pragnąc mnie okłamać i pochlebić mi, nie dość dokładnie ocenileś potęgę Polaków, mimo że przebywałeś u nich dość długo”. Kiedy następny dzień spędzono jedynie na rozmowach doradców jednego i drugiego króla, a trzeci na wesołych ucztach (król bowiem Polski Kazimierz przyjął króla czeskiego i wszystkich jego ludzi kosztowną, wspaniałą i znakomitą ucztą, choć król Czech zupełnie mu się nie zrewanżował, bo i w tym względzie bał się przewyższenia), dziewięć dni poświęcono potem na narady i zawarto między królami przymierze, które miało trwać tylko do śmierci jednego i drugiego pod warunkami przedstawionymi na zjeździe w Bytomiu¹¹⁴. Ażeby przymierze było bardziej prawe i silniejsze, postanowiono dodać do niego, że w razie, gdyby Turek najechał ziemie i posiadłości Królestwa Polskiego, król Czech udzieli pomocy królowi Polski ze wszystkimi siłami, a podobną pomoc uzyska od króla Polski, jeżeli Turek najedzie Czechy; że król Czech nie

¹¹³ Wojciech Kostka z Postupic, Czech, syn Wilhelma, jeden z dowódców zaciężnych w służbie Związku Pruskiego w 1454, a potem króla polskiego 1454–1457, wójt krajowy Dolnych Łużyc od 1462, dostał się do niewoli Macieja Korwina w 1469 i przeszedł na jego stronę i został żupanem Komarna, zm. 3 III 1477 (OSN, XIV, s. 946–947; Biskup, wg indeksu; Urbanek, III/1–4, wg indeksu). Postupice, m. w środkowych Czechach na północny wschód od Pragi.

¹¹⁴ Na zjeździe pełnomocników Jerzego i Kazimierza pod koniec 1460 w Bytomiu zgodzono się na pośrednictwo Czech w konflikcie polsko-krzyżackim i zaprojektowano przyszły zjazd monarchów. (Dogiel, I, nr 11 s. 10; Bibl. Czart., Teki Naruszewicza, XIX, nr 140, f. 527–529; R. Heck, *Zjazd głogowski w 1462 r.*, Warszawa 1962, s. 27–28). Bytom, m. na Śląsku na południowy wschód od Opola.

będzie napastował króla Polski o grody: Oświęcim¹¹⁵, Wołek¹¹⁶, Zator¹¹⁷, Żywiec¹¹⁸, Siewierz¹¹⁹ i Berwałd¹²⁰, a król Polski do końca życia nie będzie się upominał u króla Czech o uposażenie zapisane królowi Polski przez króla Węgier i Czech Władysława¹²¹; że w razie, gdyby królowie odbywali zjazd, to by ten zjazd odbył się w mieście należącym do Królestwa Polskiego. W sprawach pruskich, z powodu których rycerze i mieszczanie przybyli z królem Polski Kazimierzem do Głogowa, nie podjęto żadnej decyzji, bo mistrz i Zakon Krzyżacki zgodnie z przyrzeczeniem danym królowi Jerzemu zawiedli, gdy chodzi o przybycie, gdyż zdobycie grodu i miasta Brodnicy zachwiało ich pragnieniem zawarcia pokoju. W wysłanym jednak liście domagali się, żeby sprawę przeniesiono na dzień świętego Jakuba¹²², co obaj królowie uznali za kpiny. Książę Bawarii Ludwik¹²³, wysławszy na ten zjazd posłów, prosił króla Polski o wypowiedzenie wojny margrabiemu brandenburskiemu Fryderykowi¹²⁴, obiecując, że on ze wszystkimi swymi wojskami udzieli pomocy królowi Polski przeciw Krzyżakom.

Królowie Polski i Czech opuszczają Głogów, a Pałuki zostają spustoszone przez wrogów

Po wzajemnym wręczeniu sobie darów królowie wyjeżdżają przedostatniego maja z Głogowa¹²⁵ i podczas gdy król czeski udał się do Łużyc¹²⁶ (które wówczas po raz pierwszy weszły w jego posiadanie, gdy opuścił je margrabia brandenburski Fryderyk), polski przybył do

¹¹⁵ Oświęcim, m. i zamek nad Sołą, stolica księstwa.

¹¹⁶ Wołek, zamek koło wsi Kobiernice na południe od Oświęcimia.

¹¹⁷ Zator, m. i zamek nad Skawą, stolica księstwa.

¹¹⁸ Żywiec, m. i zamek nad Sołą w ziemi oświęcimskiej.

¹¹⁹ Siewierz, m. i zamek, stolica ziemi i księstwa, położony na granicy woj. krakowskiego i Śląska.

¹²⁰ Barwałd, zamek, dzisiaj ruiny na górze Żar na południowy wschód od Wadowic.

¹²¹ Władysław Pogrobowiec, ur. 21 II 1440, syn Albrechta II Habsburga króla rzymskiego i Elżbiety Luksemburskiej, książę Austrii, król Czech i Węgier od 1453, zm. 23 XI 1457 (Dworzaczek, tab. 47; K. Nehring, LdM, V, szp. 1611–1612).

¹²² Tj. 25 VII.

¹²³ Ludwik IX Bogaty z domu Wittelsbachów, ur. 21 II 1417, syn Henryka IV księcia bawarskiego i Małgorzaty córki Albrechta IV księcia Austrii, książę bawarski (Landshut) od 1450, zm. 18 I 1479 (J. Laschinger, NDB, XV, s. 365–366; G. Schwertl, LdM, V, szp. 2194–2195).

¹²⁴ Fryderyk II Hohenzollern, ur. 1413, syn Fryderyka I (VI) i Elżbiety córki Fryderyka księcia bawarskiego, margrabia i elektor brandenburski od 1440, zm. 10 II 1471 (W. Ribbe, LdM, IV, szp. 948; J. Schultze, NDB, V, s. 494–495; Dworzaczek, tab. 74).

¹²⁵ Pobyt króla w Głogowie do 30 V 1462 potwierdzają inne źródła (Sułkowska-Kurasiowa, s. 294; Materiały 1462).

¹²⁶ Łużyce, kraina obejmująca tereny między środkowym biegiem rz. Łaby na zachodzie oraz Odrą i Kwisą na wschodzie.

Poznania. Kiedy tam przebywał 3 tygodnie, wrogowie szerząc spustoszenie z Chojnic¹²⁷ aż do dzielnicy, którą zwykło się nazywać Pałuki¹²⁸, po spaleniu sześciu wsi biorą do niewoli w ich dworach Macieja Słupskiego¹²⁹ z kilku innymi rycerzami. Wielu oskarżało o tę niegodziwość kasztelana i starostę nakielskiego Władysława z Domaborza¹³⁰, jakoby jej dokonano za jego zachętą i z jego pomocą. Jego wojska w liczbie czterystu, które w tym czasie dokonywały grabieży u Sasów, dzięki temu, że wrogowie z Chojnicy pomagali Sasom, zostały pokonane. Mniejszość wyszła cało, większość padła. Król Kazimierz, wyjechawszy z Poznania¹³¹, przybył w uroczystość Nawiedzenia Najświętszej Marii Panny¹³² do Inowrocławia¹³³. Swoich dworzan posłał w kierunku Chełmna¹³⁴, dołączywszy do nich wielki zastęp wieśniaków z kosami. Ci skosili naokoło wszystko zboże, aby nie przyniosło korzyści wrogom.

Najwyższy Pasterz Pius II udziela odpustu wrocławianom za wierność wobec Kościoła

W święto świętego Jana Chrzciciela¹³⁵ obchodzono we Wrocławiu drugi rok jubileuszu. Najwyższy Pasterz bowiem, papież Pius, chcąc wynagrodzić gorliwość w wierze i uczciwość mieszczan wrocławskich za to, że ociągali się z przyjęciem króla czeskiego Jerzego splamionego zmałą herezji, aby raczej znieść najgorsze, ponieważ Jirzyk nie wyrzekł się błędów (choć zapewniał o tym raz po raz papieża), przyznał im na 5 lat łaskę jubileuszu, który miał trwać od pierwszych niesporów w dzień świętego Jana Chrzciciela do drugich. Poleciał, aby pieniądze dane dobrowolnie przez tych, którzy chcą uzyskać odpust, złożyć w szkatułach w dwu częściach i zachować na budowę kościołów, szpitali, mostów i utrzymywanie ubogich, a trzecią część przekazać poborcy papieskiemu na budowę bazyliki świętego Piotra w Rzy-

¹²⁷ Chojnice, m. na Pomorzu na południowy zachód od Gdańska.

¹²⁸ Pałuki, kraina historyczno-etnograficzna w północno-wschodniej Wielkopolsce w woj. kaliskim.

¹²⁹ Maciej z Słupów h. Pałuka, starosta nakielski 1467–1468, kasztelan nakielski 1467–1502 (UW, s. 198; *Lata wojny*, s. 159–160). Słupy, w. na Kujawach na południe od Nakła.

¹³⁰ Władysław (Włodek) z Danaborza, h. Pałuka, syn Andrzeja wojewody kaliskiego, starosta nakielski 1436–1467, człuchowski 1455–1464, kasztelan nakielski 1453–1467, ścięty w Kaliszu 21 lub 22 V 1467 za rozboje i wicherzenie przeciw królowi (UW, s. 182; Czapplewski, s. 71; Biskup, wg indeksu). Danabórz, m. w woj. kaliskim, koło Wągrowca.

¹³¹ Pobyt króla w Poznaniu od 3 do 22 VI 1462 potwierdzają inne źródła (Sulkowska-Kurasiowa, s. 294; Materiały 1462).

¹³² 132 Tj. 2 VII.

¹³³ Inowrocław, m. na Kujawach, stolica województwa. Król przebywał w Inowrocławiu od 28 VI do 2 VII 1462 (Sulkowska-Kurasiowa, s. 294 ; Materiały 1462).

¹³⁴ Chełmno, m. i zamek położone nad Wisłą na północ od Torunia.

¹³⁵ Tj. 24 VI.